

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „СВ.СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

с.Асеново, общ.Стражица, обл.В.Търново

УТВЪРДИЛ:

Директор: Ваня Наумова

(Име, фамилия, подпис)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

ЗА ИЗБИРАЕМИТЕ ЧАСОВЕ /ИУЧ/ за 3. Клас

УЧЕБНА 2020/2021 ГОДИНА

32 седмици x 1,5 часа = 48 часа

Изготвил:/Иринка Венкова/

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА 3. КЛАС ЗА ИЗБИРАЕМИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ

Учебната програма за избираемите учебни часове по български език и литература в 3. клас отразява комплексността на учебния предмет. Въпреки това темите са предопределени от целите на езиковото обучение и развитието на комуникативноречевите компетентности. Основанието за това е необходимостта от усвояване на правописни умения, тъй като те са в основата на ефективното участие на ученика в писмена комуникация. Знанията и компетентностите, предвидени като очаквани резултати от обучението в 3. клас, поставят основата на езиковата компетентност на личността и ако те не се усвоят на добро равнище в тази възраст, се получават дефицити, които трудно се компенсират чрез обучението през следващите образователни степени. Ето защо учебната програма за избираемите учебни часове се изгражда така, че на преден план е овладяването на книжовните норми на българския език. Чрез тази програма уменията на учениците да проверяват правописа на неударени гласни и обеззвучени съгласни, се усъвършенстват чрез изучаването на сродните думи, тъй като те са основното средство за правописна проверка. Към това се добавят и уменията за правилно писане на думи с представки. Усвояването на правописната култура е продължителен процес, изискващ системна и целенасочена методическа работа. Очакваният краен резултат е третокласниците да се почувстват по-уверени в своята писмена реч и да се развият като езиково грамотни и креативни личности.

УЧЕБНА ПРОГРАМА
за избираемите учебни часове по български език и литература за 3. клас
32 седмици x 1,5 часа = 48 часа

№ по ред	Учебна седмица по ред	Тема на урочната единица	Очаквани резултати от обучението	Методи при работа	Бележки/коментари
1	2	3	4	5	6
1.	I	Да си припомним наученото във 2. клас	Умее да подрежда букви в думи; поставя ударението на двусрични и трисрични думи; открива думи за правописна проверка на неударени гласни и беззвучни съгласни. Разграничава съобщителни от въпросителни изречения; умее да прави правописна проверка на думи в текст; пише правилно и четливо текст.	Образуване на думи от предложени букви; откриване на ударение в думи; допълване на пропуснати беззвучни съгласни в средата на думата; игра за избор на гласен в думи с правописни особености. Поставяне на знаци за край на съобщителни и въпросителни изречения в текст; добавяне на пропуснати гласни и съгласни в думи от текст; препис на текст.	
2.	II	Общуване	Разграничава устно от писмено общуване; ориентира се в ситуация на речево общуване; използва учтивата форма на обръщение.	Разпознаване на ситуации на общуване и провеждане на диалог по тях; подреждане на изречения в диалог; допълване на букви в електронно писмо с думи за учтива форма на обръщение.	
3.		Общуване	Ориентира се относно участниците в общуването и формата на общуване с тях; владее начини за учтиво и обосновано отказване; разграничава изказванията на участници в общуване.	Редактиране на текст с неправилно използвана учтива форма на обръщение; допълване на изречения в диалог за учтивост при отказване; определяне на последователността в диалог.	

1	2	3	4	5	6
4.	III	Звукове и букви	Разпознава думи по звуковите им модели; открива пропуснати букви в думи; ориентира се в азбучния ред; запомня писането на думи с непроверяем правопис; разпознава мястото на ударението в думи; ориентира се в правописен речник.	Допълване на пропуснати думи в текст; откриване на пропуснати букви в думи; подреждане на думи по азбучен ред; препис на думи и запомняне на техния правопис; игра за откриване на ударение; допълване на букви в думи с непроверяем правопис с помощта на речник; препис на текст.	
5.	IV	Гласни звукове. Правопис	Групира двойките гласни според техния изговор; определя правилния гласен в неударена сричка на думи.	Допълване на гласни; игра за размяна на гласни в думи с правописни особености; избор на дума за проверка на неударен гласен; игра за определяне на думи за правописна проверка на гласни.	
6.		Гласни звукове. Правопис	Знае начини за правописна проверка на гласни.	Избиране на правилен гласен в думи с правописни особености; редактиране на думи със сгрешени гласни; препис на текст с правописни особености при думите.	
7.	V	Съгласни звукове. Правопис	Разграничава звучни от беззвучни съгласни; запомня думи с непроверяем правопис на съгласни; знае начини за проверка на обеззвучени съгласни.	Свързване на звучните и беззвучните съгласни по двойки; препис на думи с непроверяем правопис; избиране на дума за проверка на съгласен; игра за редактиране на грешки при съгласни; писане на думи с правописни особености при съгласните; препис на текст с пропуснати обеззвучени съгласни.	
8.	VI	Писане на думи с група съгласни	Може да прави проверка на струпани съгласни в средата и в края на думата.	Решаване на кръстословица; писане на думи с правописни особености при струпване на съгласни.	
9.		Писане на думи с група съгласни	Прави разлика между изговор и писане на думи с група съгласни; стреми се да спазва правописната норма.	Редактиране чрез добавяне на пропуснати букви при група съгласни в думи; редактиране и преписване на текст със струпани съгласни в думите.	
10.	VII	Пряко и преносно значение на думите	Ориентира се в многозначността на думите; разграничава пряко от преносно значение; образува изрази с думи в преносно значение; употребява правилно думи в преносно значение и образува изречения с тях.	Използване на думи в предложен контекст; кръстословица с думи в пряко значение; свързване на изрази в преносно значение с техния еквивалент в пряко значение; сравняване на значението на думи; съставяне на изречения с думи в преносно значение; разпознаване на думи по тяхното значение в текст.	
11.	VIII	Синоними	Разпознава синонимите като близки по значение думи; подбира думи в съответствие с езиков контекст.	Избор на подходящ синоним за конкретна езикова ситуация; игра за свързване на двойки синоними; образуване на синонимни групи думи.	
12.		Синоними	Образува синонимни групи думи; допълва пропуснати синоними в текст.	Зачертаване на излишна дума в група синоними; откриване на синоними; избор на подходящи синоними за текст.	

1	2	3	4	5	6
13.	IX	Правилна употреба на думите. Редактиране	Ориентира се в значението на думите и ги употребява уместно; редактира текст чрез добавяне на думи; редактира чрез съкращаване; използва синоними за избягване на дразнещи повторения.	Препис на текст с допълване на думи с посочено значение; откриване на изрази в преносно значение; добавяне на думи в текст; откриване на излишни думи в текст; свързване на изрази с тяхното значение; откриване и отстраняване на излишни повторения в текст чрез употреба на синоними.	
14.	X	Сродни думи. Корен на думата	Разпознава сродни думи по общия им корен.	Кръстословица за подреждане на сродни думи според общия им корен; откриване на сродни думи в текст; отделяне на двойки сродни думи.	
15.		Сродни думи. Корен на думата	Определя корена като обща част на група сродни думи.	Откриване на дума, която е корен на група нейни производни; определяне на корена в сродни думи; редактиране на неправилно определен корен на думи; образуване на сродни думи.	
16.	XI	Проверка на правописа с помощта на сродни думи	Открива сред група сродни думи дума с ударение за проверка на неударен гласен; прави правописна проверка на гласни и съгласни чрез сродни думи.	Разпознаване на сродни думи в текст и правописна проверка на гласните в тях; редактиране на грешки в думи с неударен гласен; избор на дума за проверка на пропуснат гласен; игра за избор на сродни думи, подходящи за проверка на пропуснат съгласен в дума; добавяне на пропуснати букви в текст с правописни особености.	
17.	XII	Образуване на думите. Представки	Разграничава представката като словообразуваща част на думата; прави разлика при употребата на представките <i>с-</i> и <i>съ-</i> .	Определяне на корена и на представките в сродни думи; образуване на думи с различни представки.	
18.		Образуване на думите. Представки	Образува думи чрез добавяне на представка; променя значението на думи чрез замяна на представката; ориентира се в значението на представките.	Избор на подходяща представка в зависимост от нейното значение; разместване на представки в неправилно написани думи; добавяне на представки към думи в текст.	
19.	XIII	Правилно писане на думи с представки	Пише правилно думи с представки; запомня правописа на думи с представките <i>о-</i> , <i>у-</i> и <i>с-</i> .	Редактиране на думи с обеззвучаване на съгласния в представката; допълване на пропуснати неударени гласни в представките на думи; игра за откриване на грешки при писане на думи с представки; образуване на думи с представки с трудности при писане; добавяне на пропуснати букви в думи с представки.	
20.	XIV	Части на думата (преговор)	Умее да открива корена на сродни думи и да определя представката.	Кръстословица за образуване на сродни думи с различни представки; откриване на корена в група сродни думи; добавяне на пропуснати сродни думи в текст.	

1	2	3	4	5	6
21.		Части на думата (преговор)	Прави разлика между сродни думи и синоними.	Откриване на дума, която е синоним на група сродни думи; преобразуване на дума с две представки; добавяне на пропуснати представки в думи от текст; редактиране на грешки при представки.	
22.	XV	Съществителни имена, прилагателни имена, глаголи	Разграничава съществителни имена, прилагателни имена и глаголи; определя тяхното пряко и преносно значение; образува синонимни групи с тези части на речта; употребява правилно представки в съществителни, прилагателни и глаголи; прави правописна проверка на трите части на речта чрез сродни думи.	Откриване на трите части на речта в текст; ориентиране в тяхната преносна употреба; подреждане в синонимни групи; писане на думи с представките <i>пре-</i> и <i>при-</i> ; избор на сродни думи за правописна проверка на съществителни, прилагателни и глаголи; добавяне на пропуснати гласни в думи от текст.	
23.	XVI	Съществителни имена. Употреба и правопис	Определя синоними при съществителните имена; прави правописна проверка на съществителни имена чрез сродни думи; пише правилно съществителни имена със струпани съгласни.	Разпределяне на съществителни имена по групи синоними; проверка чрез сродни думи на гласни и съгласни в съществителни имена; откриване на думи с неправилно пропуснати букви в група съгласни.	
24.		Съществителни имена. Употреба и правопис	Открива представки в съществителни имена; употребява правилно съществителни имена в текст.	Писане на съществителни имена с представка <i>с-</i> ; правописна проверка на умалителни съществителни имена с беззвучни съгласни; разпознаване на съществителни имена по тяхното значение; препис на текст.	
25.	XVII	Прилагателни имена	Образува прилагателни имена; посочва рода и числото на прилагателните имена; открива синоними на прилагателни имена; ориентира се в прякото и в преносното значение на прилагателните имена; може да проверява правописа на прилагателни имена чрез сродни думи; открива представки в прилагателни имена.	Преобразуване на съществителни в прилагателни; определяне на рода и числото на прилагателни имена; лабиринт за откриване на синоними на прилагателно име; откриване на прилагателни имена в преносно значение; правописна проверка на прилагателни имена.	
26.	XVIII	Степенуване на прилагателните имена	Познава значението на частиците за образуване на сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена.	Степенуване на прилагателни имена в двете степени; използване на степенувани прилагателни имена в изречения и в текст.	
27.		Степенуване на прилагателните имена	Пише правилно степенувани прилагателни имена; разграничава частицата <i>по-</i> от предлога <i>по</i> в изречения.	Откриване на степенувани прилагателни имена в изречения с употреба на предлога <i>по</i> ; редактиране на грешки при степенувани прилагателни имена в пословици и в текст.	
28.	XIX	Употреба и правопис на прилагателните	Пише правилно степенувани прилагателни имена и прилагателни имена, които са с двойно „н“ (-нн-) в	Съставяне на изречения със степенувани прилагателни имена; образуване на прилагателни	

1	2	3	4	5	6
		имена	ж. р., в ср. р. и в мн. ч.; открива и поправя грешки при прилагателни имена.	имена; редактиране на прилагателни имена с грешно написани представки и двойно „н“ (-нн-); редактиране на грешки при прилагателни имена в разказ и препис на текста.	
29.	XX	Лични местоимения	Разпознава личното местоимение като част на речта, която замества имена на лица и предмети; образува форми на лични местоимения.	Подреждане на личните местоимения в правилен ред по лице и число; свързване на лични местоимения с глаголи; откриване на лични местоимения в текст.	
30.		Лични местоимения	Употребява правилно лични местоимения и формите на личните местоимения за определяне на лицето на глаголите.	Откриване на лични местоимения в съдържащи ги думи; разграничаване на личните местоимения по лице и число; допълване на пропуснати лични местоимения в текст.	
31.	XXI	Употреба и правопис на личните местоимения	Знае правописните особености на личните местоимения <i>аз, той</i> ; редактира текст с грешки при употребата на местоименията; използва учтивата форма на личното местоимение за 2 л. мн. ч. в съответствие с комуникативната ситуация.	Свързване на лични местоимения с глаголи; редактиране на текст чрез съкращаване на дразнещи повторения на местоимения; редактиране на текст чрез добавяне на пропуснати местоимения; разграничаване на личното местоимение за 2 л. мн. ч. от учтивата форма чрез редактиране на диалог; препис на текст с поправка на грешките при личните местоимения.	
32.	XXII	Глаголи	Разграничава глаголите; образува синоними на глаголи; пише правилно представки в глаголи.	Откриване на глаголи с представки в текст; съставяне на група синоними на глаголи; редактиране на грешки при представки на глаголи; писане на глаголи с представките <i>с-</i> и <i>съ-</i> .	
33		Глаголи	Умее да открива и поправя правописни грешки при глаголи.	Писане на глаголи с представките <i>о-</i> и <i>у-</i> ; правописна проверка на гласни в глаголи; добавяне на представки към глаголи в текст.	
34.	XXIII	Лице и число на глаголите	Определя лице и число на глагола; променя глаголи по лице и число.	Разпределяне на глаголи според тяхното лице и число; откриване на несъответствия по лице и число в колонка от глаголи; образуване на глаголни форми за всяко лице и число; свързване на глаголи с лични местоимения; откриване на двойки глаголи от едно и също лице и число; промяна на глаголи по лице и число в контекст.	
35.	XXIV	Спомагателен глагол <i>съм</i>	Разпознава думата <i>съм</i> като спомагателен глагол.	Откриване на пропуснати форми на спомагателния глагол; съставяне на изречения със спомагателния глагол; избор на правилни форми на спомагателния глагол в посочен контекст.	

1	2	3	4	5	6
36.		Спомагателен глагол <i>съм</i>	Променя спомагателния глагол <i>съм</i> по лице и число; използва правилно спомагателния глагол в различни езикови ситуации.	Разграничаване на спомагателния глагол от другите глаголи в текст; Употреба на спомагателния глагол в изрази; редактиране на грешки при слято писане на спомагателния глагол.	
37.	XXV	Употреба и правопис на глаголите	Употребява уместно глаголи и ги пише правилно; знае начини за проверка на правописните особености при глаголите.	Избор на подходящ глагол от двойка синоними; добавяне в текст на пропуснати форми на спомагателния глагол; откриване на грешки в представки на глаголи; редактиране на глаголи с грешка в последна неударена сричка и в 1 л. мн. ч.; редактиране на текст със сгрешени представки при глаголите.	
38.	XXVI	Части на речта	Употребява правилно изучените части на речта.	Образуване на синонимни групи и добавяне на представки към съществителни, прилагателни и глаголи.	
39.		Части на речта	Спазва изучените книжовни норми за правилно писане на съществителни, прилагателни, глаголи и лични местоимения.	Степенуване на прилагателни имена; писане на прилагателни имена с двойно „н“ (-nn-); кръстословица с промяна на глаголи по лице и число; добавяне в текст на пропуснат спомагателен глагол и откриване на местоимения.	
40.	XXVII	Съобщителни и въпросителни изречения	Разпознава съобщителни и въпросителни изречения; поставя правилен знак в края на съобщително и въпросително изречение; ориентира се в границите на съобщителни и въпросителни изречения в текст.	Подреждане на изречения в диалог; писане на съобщителни изречения като отговори на въпроси; поставяне на пропуснати знаци за край на изречения в текст; разпознаване на въпроси по техните отговори; добавяне на пропуснати думи във въпросителни изречения; определяне на границите и вида на изреченията в текст.	
41.	XXVIII	Възклицателни изречения	Определя изречението, с което се изразяват чувства, като възклицателно.	Съотнасяне на възклицателни думи спрямо комуникативни ситуации; съставяне на възклицателни изречения; добавяне на пропуснати думи за възклицание в текст.	
42.		Възклицателни изречения	Оформя пунктуационно правилно края на възклицателни изречения.	Разграничаване на възклицателните изречения от въпросителните; редактиране на текст с грешки при знаците за край на изреченията; добавяне на пропуснати знаци за край на възклицателни изречения.	
43.	XXIX	Подбудителни изречения	Разпознава подбудителните изречения за заповед, молба, съвет, забрана; оформя пунктуационно правилно края на подбудителни изречения;	Съставяне на изречения за заповед и молба; откриване в текст на думи за изразяване на подкана и заповед; добавяне на знаци в подбудителни и	

1	2	3	4	5	6
			разграничава подбудително от възклицателно изречение; преобразува съобщителни изречения в подбудителни.	възклицателни изречения и отбелязване на подбудителните изречения; преобразуване на съобщителни изречения в подбудителни; добавяне на знаци за край на изречения в текст.	
44.	XXX	Изреченията при общуване	Разпознава различни по цел на изказване изречения; преобразува подбудителни и възклицателни изречения.	Подреждане на изречения в диалог; съставяне на въпросителни изречения; добавяне в текст на пропуснати думи за възклицателни и подбудителни изречения.	
45.		Изреченията при общуване	Употребява изучените видове изречения в съответствие с комуникативната ситуация.	Съставяне на подбудителни и възклицателни изречения; поставяне на знаци за край на изречения в текст.	
46.	XXXI	Трудности при писмено общуване	Умее да прилага изучените правила за правописа на думите и за пунктуационното оформяне на изреченията; открива и поправя грешки в думи, изречения, текст.	Правописна проверка на гласни, съгласни и представки в думи; редактиране на грешки в думи с двойно „н“ (-нн-); добавяне на букви в думи със струпани съгласни; редактиране и препис на текст.	
47.	XXXII	Какво научихме за българския език	Съставя група от сродни думи; открива представки в думите и ги пише правилно; разграничава степенувани прилагателни имена и използва правилно частиците за степенуване.	Съставяне на изречения със сродни думи; определяне на представки в думи и добавяне на пропуснати беззвучени съгласни; откриване на степенувани прилагателни имена.	
48.		Какво научихме за българския език	Разпознава личните местоимения; употребява правилно спомагателния глагол <i>съм</i> ; променя глаголи по лице и число; разграничава видовете изречения по цел на изказването.	Добавяне на пропуснати лични местоимения; откриване на спомагателния глагол <i>съм</i> ; промяна на глагол по лице и число; добавяне на знаци за край на различни видове изречения в текст.	

Изготвил: Иринка Венкова
(Име, фамилия, подпис)